

VANE:n toimintaohjelmaehdotuksen järjestökuuleminen, 6.11.2020

Autismiliitto kiittää mahdollisuudesta lausua VANE:n toimintaohjelmasta ja lausuu seuraavaa. VANE:n Vammaisten ihmisten oikeuksien ja yhdenvertaisuuden vahvistamiseen tähtäävä toimintaohjelma on laaja. Tavoitteiden toteutumisen kannalta pidämme ikävänä sitä, että ministeriöiden ehdotukset jäävät toimenpiteiltään monin osin yleiselle tasolle ja ovat epäkonkreettisia. YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen keskeisenä periaatteena on vammaisten ihmisten osallistaminen suoraan tai järjestöjensä kautta välillisesti heitä itseään koskevien asioiden valmisteluun ja päätöksentekoon. Voidaan kysyä, miten tämä periaate on toteutunut tai tulee toteutumaan eri ministeriöiden toimenpide-ehdotuksissa.

Monissa kohdissa tavoiteindikaattoriksi on asetettu ”edistetään”. Edistäminen ei ole tavoite, vaan keino edetä kohti tavoitetta. Toinen paljon esiintyvä tavoiteindikaattori on ”Tuetaan osallistumaan”. Tämäkin on keino, joka jättää täysin auki ja kunkin ministeriön harkintaan mikä on riittävää tukemista ja mikä ei. Todellinen indikaattori sisältää tavoitteen, joka voidaan esittää esimerkiksi määrällisenä lukuna kuvaamaan tavoitteessa onnistumista.

Esimerkiksi vammaisten lasten osallisuuden vahvistaminen edellyttäisi selkeitä indikaattoreita varmistamaan sen, että aikaisempaa suurempi osa vammaisista lapsista ja nuorista tosiasiansa pääsisi osalliseksi ja vaikuttamaan lapsia koskeviin asioihin. Vammaisten ihmisten osallisuuden ja yhdenvertaisuuden varmistaminen puolestaan edellyttäisi vammaislainsäädännön uudistuksen palvelupykälien avaamista uudelleenvalmisteluun yhteistyössä vammaisjärjestöjen kanssa. Monien autismikirjon ja kehitysvammaisten ihmisten osallisuuden mahdollisuuksien parantaminen edellyttäisi tuetun päätöksenteon järjestelmän kehittämistä ja siinä vastuutahona oikeusministeriön mukana oloa.

Ehdotamme, että ministeriöiden ja THL:n kanssa yhteistyönä luodaan laaja-alainen strategia vammaisia koskevan tietopohjan vahvistamiseksi ja käynnistetään sen toteuttaminen. On erinomaista, että THL on tehnyt tiekartan systemaattiselle tiedonkeruulle vammaispalveluissa, mutta tietoa tarvitaan myös muilta elämän osa-alueilta. Tietopohjan heikkous on ollut yksi suurimmista ongelmista, koska vammaisia ja heidän elinolojaan koskevan tiedon kerääminen on tällä hetkellä silppuista, ei kata kaikkia vammaryhmiä, on järjestöistä riippuvaista ja sekalaisin menetelmin toteutettua. Eri tavoin vammaisten ihmisten elämästä ja elinoloista tarvitaan luotettavaa ja monipuolista tietoa eri ikäkausina ja eri elämänvaiheissa. Tietopohjan vahvistaminen on välttämätöntä oikeuksien toteutumisen seurannan ja raportoinnin onnistumiseksi.

Lopuksi nostamme esiin OKM:n toimenpide-ehdotukset. Autismikirjon lasten koulunkäynnin onnistuminen edellyttää riittävää ja osaavaa tukea. OAJ:n raportti Oppimisen tukipilarit: Miten varmistetaan oppimiselle ja koulunkäynnille riittävä tuki? kertoo, että kolmiportaisen tuen toteuttaminen riippuu koulun taloudellisista resursseista. Olisikin luotava taloudellinen tukijärjestelmä, joka takaa koulun resursseista riippumatta samat oikeudet kaikille vammaisille peruskoululaisille sekä kansallinen valvontajärjestelmä yhtenäisen toteutuksen varmistamiseksi. Ehdotukset eivät myöskään sisällä yhtenäisen kolmiportaisen tuen ulottamista koko koulutusjärjestelmään varhaiskasvatuksesta toiselle asteelle. Välttämätöntä olisi myös toisella asteella, erityisesti ammatillisen koulutuksen piirissä olevien oppimisen tuen vahvistaminen.

Tarja Parviainen
toiminnanjohtaja

